

13 STVARI, KI SE JIH MALČEK NAUČI, KO MU STARŠI BEREMO

31. marca 2015 by Nina Prešern

Že dolgo premišlujem o tem, kaj pravzaprav malček pridobi, če mu starši beremo. Vem, da s takim načinom druženja tlakujemo posebno pot k samostojnemu branju, a česa konkretno se v predbralni fazi razvoja zares lahko nauči?

Želim se izogniti temu, da bi otroka silila s knjigami ali da bi ga k njim pritegovala le zaradi lastnega občutka, da je to zanj koristno, v resnici pa bi šlo le za bahavost mene kot starša – knjiga kot pokazatelj kvazi intelektualnosti in vzbujanje praznega vtisa o *oh in sploh* malem geniju, ki že v zibelki bere? Ne, nisem take vrste mamica, in zato širim seznam dobro premišljenih stvari, ki se jih malček nauči, ko mu starši beremo – vsaj 13 jih je.

1. Ohranjanje pozornosti: Mlajši otrok – frfotava pozornost. Uh, kako je leteča, malo tu in malo tam. Ko pa malček raziskuje prve kartonke ali ko mu beremo krajše zgodbe, se zdi, da se njegove misli končno zasidrajo in ustalijo. Njegov izraz na obrazu postane zbran, telo mirno, ročice pozorno obračajo stran za stranjo in s prsti kažejo na nova odkritja. Čas malčkove pozornosti se bo, ko mu boste brali, počasi podaljševal, in to boste starši opazili iz tedna v teden.

2. Ročne spretnosti: Se spomnite, kako težko je bilo vašemu dojenčku prvič obračati strani v knjigah? Kako se je ob tem morda namučil, ujezil? Ali pa mu je listanje že od nekdaj predstavljalo izziv, ker je dosežek ponosno obvladovanje novega predmeta? Listanje strani v knjigah, pa naj bodo debele ali tanke, krepi finomotorične spretnosti in koordinacijo rok. Posebej primerne za mlajše malčke so tudi t. i. *igroknjige*, ki so izdelane posebej za to, da spodbujajo gibanje prstov, pincetni prijem, malček lahko odpira zavihke v knjigah, zapira/odpira zadrge, zaveže vrvico ipd.

3. Potrpežljivost: Zaradi krajše pozornosti malčki pogosto hitijo od ene strani knjige k drugi, ne zmenijo se za vrstni red zgodbe, strani nepotrpežljivo listajo naprej/nazaj in se včasih sploh zares ne ustavijo pri podobah in vsebini. S tem ni nič narobe – prav je, da otrok knjigo po eni strani dojema kot predmet, s katerim se lahko do neke mere svobodno igra in jo raziskuje, po drugi strani pa ga lahko prav ob knjigi učimo potrpežljivosti – sposobnosti, da sledi vrstnemu redu in mirno pričaka razplet pripovedi.

4. Pravila: To je točka, ki je pri mojem sinku trenutno izjemno aktualna. Ob večkratnem listanju po kartonki, v kateri so okenca, omare, predali in slike, ki jih je treba odpreti in pokukati, kaj se skriva pod njimi, se je zgodilo, da je kljub moji prisotnosti iz knjige iztrgal nekaj delov. Zabava, izziv, novo odkritje? Ja, poskusil je in knjigo sem začasno res skrila na višjo polico, a še vedno jo vsak dan skupaj listava. Ob tem ga učim, da se knjige nikakor ne trga, da jo mora listati radovedno in mirno in da pri tem, kot pri vsaki drugi dejavnosti, obstaja nekaj pravil, ki se jih je treba držati. Spodbujam ga s stavki, kot so: '*Vidiš, tukaj se nekaj skriva, pogledaj, kaj je.*' ali '*Samo pogledaš in odkriješ, pogledaj, muca, zdaj pa lepo zapreš.*' Deluje, čeprav mu včasih na obrazu še vedno piše, da ga ob kakšnem zavihku vsaj malo zasrbijo prsti.

5. Umirjanje in počitek: Malčki imajo krila. In baterije. Čeprav brzijo od ene dejavnosti k drugi, pa se zdi, da jih ogledovanje in branje knjig sprošča in umirja. Resda so ob tem pogosto umsko zelo aktivni, a telo počiva. Zato je zelo koristno, če starši utrujenega in sitnega otroka povabimo na posteljo, v naročje ali ob stran, in mu beremo. Ni nujno, da ob tem zaspi, zagotovo pa se bo vsaj malo odpočil in s tem se bo tudi njegovo razpoloženje izboljšalo.

6. Krepitev spomina: Malčki s knjigami pridobijo ogromno novih informacij, besed, vtisov in znanja. Vse to se nalaga v spomin in neverjetno je, kako hitro in dobro si zapomnijo vsebino, podobe in druge podrobnosti iz knjig. Ne bo vam treba veliko spraševati – od navdušenja kar sami povejo/pokažejo vse tisto, kar so se ob knjigah naučili.

7. Nove besede: Verjetno je to najbolj očitna sposobnost, ki jo malček pridobi, če mu starš redno bere knjige. Ob tem sliši in spoznava nove besede, jih izgovarja, njegov besedni zaklad se širi brez prisile, pritiskov in nuje, ampak mirno, spontano in radovedno, ob predmetu, ki ga tako ali tako vabi in zanima.

8. Poslušanje: Ob knjigah se malček ne uči le govoriti, ampak tudi zbrano poslušati. Poslušanje pa je temelj dobrega razvoja govora. Razločuje glasove in zloge, sliši spremembe v intonaciji, barvi in glasnosti govora; da dojame smisel, pa mora biti vse bolj pozoren. In biti pozoren poslušalec, ni lahko.

9. Opazovanje: V predbralnem obdobju je otrokova pozornost večkrat usmerjena prav v ilustracije. Opazuje jih lahko dolgo, tudi večkrat eno in isto podobo, pa bo vsakič na njej opazil nekaj novega. Zato je smiselno, da otroku predstavimo in beremo knjige, ki imajo kakovostne ilustracije raznolikih stilov. Starejši malček bo poleg slikovnega materiala vse bolj opazoval tudi besedilni del – črke, stavke, opazil bo, da beremo od leve proti desni in od zgoraj navzdol, kar je pomembno spoznanje na poti do samostojnega branja.

10. Skrb za predmet, deljenje in pospravljanje: Otroku, ki mu beremo, bo hitro spoznal, da je knjiga poseben predmet, drugačen od ostalih igrač. Zanj je treba še posebej lepo skrbeti, ga kdaj s kom deliti, knjigo komu posoditi ali na izposojeno še posebej dobro paziti. Po branju malčka spodbujajmo, da knjige, ki ga ne zanimajo več, pospravi na polico.

11. Izbira časa in priložnosti: Čas, primeren za branje, je individualno določen. Pomembno je, da ob tem sledimo otrokovim željam in ga h knjigi povabimo, ko je za to pri volji, oz. se odzovemo, kadar sam želi, da mu beremo. Sčasoma lahko ustvarimo tudi družinsko bralno rutino, npr. branje za lahko noč, vseeno pa naj otrok čim večkrat sam izbere svoj čas in priložnost za druženje s knjigami.

12. Spoznavanje resničnega in domišljjskega sveta: Otroku v knjigah naleti na različne teme (števila, letne čase, običaje, živali, predmete, pojave ...) in se vživlja v različne vloge in položaje, s katerimi sicer morda sploh ne bi prišel v stik. Začenja ločiti resnični in domišljjski svet, obenem pa se z lahkoto potopi v oba. To sposobnost, ko odrastemo, pogosto izgubimo.

13. Razumevanje in premagovanje čustev: Predvsem obdobje pravljic je tisto, ko lahko otroku prav z zgodbo pomagamo, da spozna, razume in premaguje določena čustva. Pravljični junaki so pogumni, boječi, veliki, majhni, nasmejani, namrgodeni, zaljubljeni, osamljeni, bogati in revni, prav to pa so lastnosti, vloge in občutja, v katerih se lahko prepozna vsak malček. Pa ne samo on, tudi starši!

Zdi se mi odgovorno in prijetno, da lahko pri sinkovih 18 mesecih njegovo izrazito zanimanje za knjige opazujem tako živo in spreminjajoče se. Vsak dan znova si pritrdilno odgovorim na vprašanje, ali je čas, ki ga preživiva ob knjigah, dobro izkoriščen in obema v veselje. Je! Pa še kako! Tudi zaradi zgornjih 13 točk. Upam, da so vam dale novo spodbudo glede načina preživljanja časa z vašim malčkom.